

Conciones, Siue Conceptvs Theologici Ac Praedicabiles, In Omnes Totivs Anni Dominicas

Opvs Novvm Figvris, Allegoriis, Similibvs Ex Sacris profanisq[ue]
Scriptoribus plenißimum, cum occurrentium fidei controuersiarum
tractatione.

Jn Omnes Totivs Anni Dominicas Æstivas, à Festo Pentecostes vsque ad
Aduentum

Besse, Pierre de

Coloniae Agrippinae, 1620

Dominica XXII. Post Pentecosten.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56306](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56306)

re, indulge, hac scilicet cōditione, vt quem admodum tu nobis ignofcis, nos quoq; non ad exemplum scelesti huius ferui, proximo ignofcamus. Atque vnica hæc est, ad gratiam tuam in hoc mundo, & gloriam cœlestem in altero promerendam, ratio, cuius nos confortes reddant Pater, Filius, & Spiritus sanctus. Amen.

DOMINICA XXII. POST PENTECOSTEN.

Partitio.

- I. Quod sit naturalis appetitus veri in hominibus.
 II. Quantum sit metuendum periculi à lingua.
 III. De interrogantium Dominum adulatione.
 IV. De eorundem hypocristentatrice.
 V. De Denario oblato.
 VI. De imagine Denarii.

Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari; & quæ sunt Dei, Deo. Matth. 22.

FIGURA.

Exod. 28.

Inter cætera summi Iudæorum Pontificis Ornamenta, lamina erat aurea, quam in fronte gerebat, quæ sacratissimum Dei nomen inscriptum continebat; atque hæc vitæ hyacinthinæ alligata erat. Cæterum hoc præcepto ostendebatur summum Sacerdotem ab ima calce vsque ad summum capitis verticem ad Deum spectare, mundum vero nihil in ipso possidere debere; Solius siquidem Dei totus erat; cuius symbolum & insignia præfert. Vt mystice hoc exponam, crediderim hic designatum, Deum hominem condidisse, vel vt Sacerdotem, vel vt creaturam ratione præditam, qui non iam amplius sanctum eius nomen, sed vniuersam illius essentiæ imaginem animæ fronte præferret. Vt hinc disceremus, totum hominem ad Deum spectare, cum in naturæ lamina illius typum & insignia inculpta gestet; atque ita animam, nomisma illud au-

reum, diuinitatis imagine insignitum, Deo necessario reddi debere. Hoc præfenti Euangelio continetur, cuius occasione præclaros vobis conceptus producam, si Spiritus Paraclitus mihi succurrere, & Deipara pro oratore intercedere non dedignentur. Idcirco Angelicam illi salutationem offeramus, cum Angelo dicentes:

AVE MARIA.

Ea fuit omnium semper Philosophorum opinio, vt crediderint ipsum intelligere & cognoscere, essentialem hominis proprietatem esse, ob quam scilicet creatus esset, & qua; naturæ instinctum sequendo, delectaretur. Videbant enim omnia animalia proprietatem quandam naturalem continere, & in eiusdem operatione maxime delectari: quod tum in Politicis Aristoteles, tum ipsa Lib. 1. nos docet experientia. Cernere enim est aues volatu, bestias cursu; bruta feritate, hominem rerum intelligentia delectari. Huc referemus præclaram illam Quintiliani sententiam. Sicut aues, inquit, ad volandum, equi ad cursum, ad sensum fera gignuntur, ita nobis propria est mentis agitatio atque solertia, unde origo animi cœli sibi creditur. Et ante illum Commentator Auerrois lib. 2. de anima, ait, scientiam primam animæ perfectionem esse: cui suffragatus Magnus Augustinus in Enchiridio, & refertur 2. lib. sentent. dist. 1. dicens: Fecit Deus rationalem creaturam, vt summum bonum intelligere. Ipse etiam Aristoteles ab hoc axioma; quod à proposito non vsque adeo alienum est Metaphysica sua incipit: Omnes homines natura scire desiderant. 1. Metaph.

Cæterum intellectus obiectum ipsa est Veritas obiectum intellectus. Veritas, & ipsa scientia non nisi verarum rerum est scientia, teste eodem vbi supra Aristotele: Sicut bonum est obiectum voluntatis, ita rerum intelligentia. Atq; hinc fit, vt omnis hominis perfectio, omnisque naturæ illius dignitas & eminentia in veritatis cognoscendæ desiderio consistat: cui argumento innixus Cicero ille Christianus, Lactantius aduersus gentiles dicebat: Naturam hominis Deus veri adipsæ scendi cupissimam fecit. Cuius Lib. 3. Inst. Christiani.

rei ratio peregrina est; nam vt omnis facultas obiectum suum naturaliter sequitur, eiusque fruitionem maximopere desiderat, quod ab eo illius; boni perfectio, delectatioque, vt Aristoteles asserit, dependeat: ita humanus intellectus, naturali quodam impetu, veram rerum omnium cognitionem imprimis desiderat & experit.

Huc alludens Eloquentiæ flos & decus
Lib. 1. offic. Tullius, in officiis & in Tusculanis scribit: *Insaſtabili quadam cupiditas inest mentibus nostris veri videndi.* Dauid quoque Rex aliud non desiderabat quam veritatem penitus agnoscere, hinc supplex orabat: *Dirige me in veritate tua.* & alio loco: *Emitte lucem tuam, & veritatem tuam.* Quin & præuaricantiam & improborum cæcitatem ignorantiamque deplorans ait: *Non est in ore eorum veritas, cor eorum vanum & sepulchrum patens est guttur eorum.* Atque ideo nihil adeo ad perfectionem hominis necessarium esse dicitur, quam veritas: Moyſi namque iudices populi constituto præcepit Dominus: *Provide de omni plebe viros potentes & timentes Deum, in quibus sit veritas.* E quibus manifeste apparet, veritatem imprimis ad viri ornamentum ac perfectionem spectare.

Exod. 28. Inter Pontificis Iudaici ornamenta erat rationale, cui velut epigraphen & symbolū inscribi Deus iussit hæc verba: *Doctrina & veritas, vt ipse sibi persuadeat, simulque alij hinc discerent, quod quemadmodum homo ad doctrinam & veritatē natus est, ita Deus illum velut summum Pontificem constituerit, alios vt tum cœlestem scientiam, tum mysteriorum doctrinam edoceret.*

Tob. 1. Laudans S. Scriptura merita perfectionesque sanctissimi viri Tobiae, imprimis in eo celebrat, quod non obstante captiuitate, & grauissimis ærumnis, à veritatis tamen semita non deflexerit: *In captiuitate positus, viam veritatis non deseruit.* Ita merito ille celebrandus est, & immortalis dignus præconio, qui quia homo & Christianus quidem, nequidquam impediens omnibus mundi negotiis ac turbis, regiam veritatis viam non deseruit.

Ioan. 1. Adde insuper, aquilam illam Euangelicam, Ioannem intelligo, in sublime perfe-

ctionum solis iustitia Iesu Christi euolando, eiusque dotes & qualitates describendo, gratiam & veritatem in eo in primis prædicasse: *Et videmus gloriam eius, gloriam quasi unigeniti à Patre, plenum gratia & veritate.* Hæc dicta sunt hæcenus in veritatis encomium, quod Phariseos & Scribas hodie in Euangelio illam in Christo deprædicantes audiam, Christum enim accedentes dixere: *Magister scimus, quia verax es, & viam Dei in veritate doces.* Historiam Matthæus describit, ipse eandem commendaturus primo fucaram & subdolam versipellium horum Phariseorum orationem, ac deinde prudēs Redemptoris responsum proponam. Aures præbere, tem aggredior.

Augustus Imp. cum vniuersum orbem describeret, & omnibus nomen suum profiteribus tributum imponeret, seditiosi quidam quorum fax & coryphæus Iudas quidam Galilæus erat, surrexere, & tributum hoc persolvere detestantur: quorum partes multi secuti sunt, sed omnes coniurationis socij & imprimis Iudas à Romanis dignas sceleribus pœnas tulerunt.

Ita testatur Iosephus in Antiquitatibus, & eorum meminit referente in Apostolorum Actis Luca, Gamaliel legis doctor, dicens: *Post hunc exstitit Iudas Galilæus in diebus professionis, id est, descriptionis, & auerit populum post se, & ipse perit, & omnes quotquot ei conseruerunt, dispersi sunt.* Graue Iudæis hocce tributum videbatur, & querebantur sibi ipsi imponi, ad libertatem natis. Adeo vt plurimi non sint veriti dicere, non esse tributum Cæsari persoluendum, & nefas esse populum sanctum, & Deo charum, gentili Imperatori & idololatria infami vestigalem & tributarium existere. E contra tamē æquum alij censebant, summo totius orbis monarchæ, pacis publicæ restauratori conseruatorique, inimicorum propulsatori tributum aliquod pendi. Atque hinc discedebat studia in contraria vulgus, & hi prioribus, illi alijs adhaerebant: quas inter turbas Pharisæi consilium capiunt, vt Christo hanc questionem proponerent, vt eius hac super te sententiam expiscarentur. Atque ideo nonnullos è suis, vna cum Herodianis, (qui

corporis Herodis regis custodes, & tributis regis per Iudæam propositi erant) ad eum destinant, sententiam suam ut proponat efflagitantes. Sed eorum mens erat, ut si tributum persolvendum negaret, læsæ maiestatis & seditionis concitatorum eum accusarent; at si pendere illud debere doceret, apud populum & vulgus traducerent, quasi Cæsarianum & Romanorum rebus fauentem & patriæ libertatis dissipatorem, itaque opinio quam de illo populus conceperat, qua eum ut Redemptorem & Messiam aduenisse credebat, minueretur.

Et mittunt ei discipulos suos cum Herodianis, Per Herodianos hos intelligunt nonnulli laterones & stipitatores Herodis, qui Pharisæorum discipulos comitabantur, ut si forte Christus acriter & pertinacius defendere voluisset, tributum Cæsari non esse persolvendum, eum apprehensum, velut læsæ maiestatis Cæsareæ reum, in carcerem armata manu detruderent, itaque eum vita spoliarent. At credunt alii, non fuisse hos Herodis prædiciarios, at Iudæos quosdam, qui Herodis partes sequerentur, acerrime adversus Pharisæos asserentes Cæsari tributa pendere debere. Cæterum Herodes Tetrarcha Galilææ erat, quem Augustus Popul. Roman. nomine, totius provinciæ caput constituerat, ut pro Cæsaris æratio tributa colligeret. Huius opinionis est Hieronymus & Origenes. Porro Pharisæorum qui hancce legationem adornauerant, mens & intentio erat, *Iesum in sermones capere.*

Et sane sæpe numero accidit, ut homines incauti in sermone & verbis capiantur & illaqueentur, quod hic inermes sint, & lingua membrum omnium imbecillimum. *Inc. I.*

Hinc factum puto, quod Sathan, noxia illa bellua, quamvis omni quæ excogitati & fingi possit crudelitate in Iob virum innocentissimum sævisset, omnibus eum facultatib.

privasset, opes abstulisset, liberos oppressisset, in vitam eius conspirasset, nunquam tamen linguam eius tangere aut ferire valuerit, credebat siquidem, illum ærumnis oppressum, & ad extremas miseras redactum, in verbum aliud acerbius, quod impatientiam spiraret, prorupturum. Quem Satanæ astum Iob intelligens ait, *Astus os meum Iob. 19. carnis mea, & derelicta sunt tantummodo labia circa dentes meos:* quasi diceret, Quis talem unquam versutiam audiuit, quali mecum vititur versuta illa Tartari vulpes? quæ cum nullum in corpore membrum à plagis immune reliquerit, soli pepercit linguam, ut hæc in blasphemias & conuitia in Deum erumperet, & hac apud amicos de Dei erga me ingratitude exostularem. Sciebat nempe Satan, quantum in lingua periculum esset constitutum.

Nec sine ratione factum credo, quod eum natura cætera membra ita creavit, ut foris secus videri à quolibet possint, linguam tamen ori incluserit, ac duobus velut vallis ac sepimentis munierit. Quin & egregium quid in lingua notat naturæ mystes Plinius, habere scilicet duplicem venam, quarum una eor, altera cerebrum, in quo ratio commoratur, petit. E quo naturæ artificio discere licet, hominem aliud corde, aliud in lingua non gestare debere, at lingua cordi consentiat opus esse: nec etiam omnia, quæ cor & animus suggerit, promiscue effutenda, at ea solum quæ æqua sunt, & rationi consentanea.

Quamobrem diligenter quis præmeditatur oportet, antequam ad loquendum linguam laxet, nec temere & inconsulto verba effutenda, iuxta Sapientis consilium, *Verba iuis factes stateram, & franos ori tui rectos: & Eccl. 23. attende, ne forte labores in lingua, & cadas in conspectu inimicorum,* id est, preces in conspectu dæmonum qui assiduo tibi struunt insidias. Nec vnum modo Spiritus sanctus frænum, sed frænos ori ingeri vult, quales sunt, amor Dei, Sanctus quidam metus, pudor civilis, & modestia Christiana, discretio adhæc in loquendo, prudentia in tacendo, sapientia in auscultando, humilitas in se coercendo; taciturnitas in sodalitiis.

Natura cur linguam absconderit.

Duas linguas venas habet.

Varii linguæ fræni.

Secre.

secretorum commissorum occultatio, detractiois fuga, & calumniæ detestatio, fr̄nos denique, qui laxentur, dum loquēdi occurrerit occasio, contrahantur item, cum factus fuerit tacuisse.

Psal. 18. Præ cæteris igitur membris exiguum illud refrænandum est, & ne libere diuagetur impediendum. Ita se fecisse testatur vates regius dicens, *Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero, & emundabor à delicto maximo.* Id est, si sensus meos exteriores semel ita refrænauero, vt non amplius insolescant, nec mihi imperent, at ego vicissim illis, magnis haud dubie bonis cum labor, immaculatus ero, & imprimis à linguæ vitio, quod inter omnia maximum est, & cæterorum caput. Præ cæteris igitur sensib. linguæ dominari cupit, cui qui imperare potuerit, absolutum se regem & sui ipsius Dominum esse vere poterit asserere.

Psal. 14. Dauid cum diligentem regni rationē haberet, & per omnes illius limites, vigilias & præsidia cōstituisset, à Domino petebat supplex, linguæ suæ vt custodes etiā adhiberet, *Pone Domine custodiam ori meo.* Atq; alias cum proposita sua sancta referret, ait, *Dixi custodiam vias meas, vt nō delinquam in lingua mea.* Id est, Constitui Domine præsidium aliquod in ore collocare, atque omnes vias meas diligēter obseruare, cogitationes scilicet verba, actiones, loquelā meam & silentiū, quæ sunt haud dubie animæ viæ, ne te vnquā lingua mea offendam. Custodire autem vias, ne in lingua delictum admittatur, est cauere sibi à multiloquio, nam ab hoc fonte emanat detractio, assentatio, mendacia, & alia plurima.

Eccles. 22. Lingua detrimenta Sapiens cum perperderet, semper metuebat, hoc ne membrum hosti inuaderet, atque ideo supplex à Domino postulabat, huic vt custodiam poneret; *Quis dabit ori meo custodiam, & super labia signaculum certum, vt non cadam in ipsis, & lingua mea perdat me?* Quantum pudorem nobis iniuciant verba illa viri sapientissimi, qui ad singula quæ profert verba tremit & expallefcit? & quamuis à S. S. fuisset inspiratus, linguæ tamen libertatem semper metuebat, atque ideo cœlitus auxilium aduoat. Nos vero miseri peccatores tam libere & effrenate

Sapiens
verba mo-
deretur.

loquimur, ac si in gratia essemus confirmati. Hoc igitur in membro Pharisæi Christum expugnatos se credunt, & in verbis eum vt capiant, legatos ad illum destinarunt dicentes: *Magister scimus, quia verax es, & viam Dei in veritate doces.*

Notate, adulatores magna encomiorum in saluatorem congerunt plaustra, scientes nulla balista adeo facile hominis animum deiici & expugnari, quam laudum & præconiorum. Bene autem veracem illum dicunt, quem controuersæ suæ iudicem & arbitrum elegerunt: in primis siquidem necessarium est, vt iudex veritatem amet & mendacium detestetur. Hinc apud Ægyptios, vt Ælianus in variis, ait, mos obtinuit, vt si quando summus sacrorum præses causis diudicandis præset, imagunculam quandam de saphiro de collo suspensam haberet, Veritatis nomine appellatam. Refertur huc etiam queat rationale illud Mosaicum, cui Hebraice Vrim & Thumim, id est, Doctrina & Veritas inscriptum erat. Et ecce hodie etiam versipelles illi Pharisæorum discipuli Messiam, iudicem causæ delectum à veritate potissimum dilaudant, *Magister scimus quia verax es.*

Quantorum vero malorum causa sunt adultores quantamque regnis adferre perniciem solent? Refert Philoponus tubicinem quendam bello captum ad necem postulatū, hostibus pro vitæ conseruatione supplicantiem, & illos ad clementiam permouentem dixisse, *Me quid vultis interficere, qui nemini vnquam mortem intuli? hostes vero extemplo respondi, Nullum quidem manibus tuis occidisti, at alios tubæ clangore ad stragem edendam animasti.* Quam vere autem adultores huic tubicini comparari queant, nam linguarum suarum clangoribus, & adulationibus, aliis assentando, ad peccandum incitant & extimulant. Sunt nimirum tubicines bellici, qui ad configendum excitantes, ad vindictam & sanguinem adhortantes, mille turbas, homicidia & caedes in rebus publicis causantur. Quod allegorice alludens Ecclesiasticus ait, *Tibia & Psalterium suauem faciunt melodiam, & super utraque lingua suauis.*

Assenta-

Lib. 14. v. 41
riar.

Adulator
tubicini
bellico
mellis.

Eccles. 40

Mirabilis locustæ proprietates.

Assentationibus igitur resistendum, & locustæ imitandæ, quæ oleo respergæ quamprimum emoriuntur, aceto vero ad vitam redeunt. Ita nostrum est, dum per adulatoria & mellita verba laudamur, superbiæ & vanitati mori, cum vero per aspera & dura corrigimur, reprehendimur, & taxamur, humilitatem spirare ac Deo viuere. Ad hoc alludebat regius vates dicēs, *Corripiet me iustus in misericordia, & increpabit me, oleum autem peccatoris non impinguet caput meum.* Id est, iustus aceto me correctionis perfundet, & vitam hoc mihi conferet: at ubi impius adulationis oleo me vngere inceperit, quamprimū emoriatur. Quam igitur lene illud oleum periculosum est?

Psal. 140.

III. *Magister scimus quia verax es.* Immundum censuit olim Deus odorem, idque varias ob causas: at in primis quod non nisi sub morte canat, & exequias suas carū suauissimo profequatur, è quo elicere possumus, illos à Deo reprobari ac reici, qui ubi reges & magnates morti, id est, peccato, quod animæ mors est, vicinos vidēt, suauissime cantillant, adulantur, & ad peccandum inuitant. Cygnæo more siquidem canere est principibus assentiri, & de peccando delibentes adulatoriis verbis instigare.

Leuit. 11.

Adulatores cygnofimiles.

Plin. lib. 8. cap. ult.

Obseruat Plinius pluuiam ac tempestatem portendi & præmōstrari, cum oues, capellæ & hædi petulei per pascua cursitando lasciuunt. Ita quoque dum bestię illæ, parafiti inquam & adultores, in regum aulis assentando lasciuunt, euident prognosticon & argumentum est, in magna damna, perniciem, extremum exitium, & virtutum omnium tempestatem regno imminere.

Gen. 50.

Adulationis exemplum.

Magnum & notabile adulationis exemplum in extremo Geneleos legere est: Iacob enim Patriarcha defuncto vniuersa Ægyptus in luctu fuit, & bimestri spatio eundem defleuit. In morte autem Iosephi, regni conseruatoris nemo lachrymatu legitur, in quo veram assentatorum imaginē videmus: flebant siquidem Ægyptij in obitu Iacob, quo filij Ioseph qui vniuersi regni habenas moderabatur gratiam aucuparentur: at illum mortuum nemo luxit, quia tunc nullus erat, cui adulari poterant. Quoniam mundus vi-

Tom. 2. Pars Æstiuæ.

det similes, qui parentum funera & exequias, magna benivolentiæ & amoris signa ostendēdo, stipant, vt filiorū, quos ad honores euectos cernunt gratiam aucupentur, at cum hi discesserint, non amplius familiæ, vel parentum recordantur. Adulatio igitur amatrix est, quæ magnos & sublimes colit, humiles autem despicit.

Vtuit in Leuitico, id est omnium ceremoniarum tum in sacrificiis tum in vestibus seruati solitarum commentario Deus in sacrificiis mellis vsū, ab eo sc. tempore adulationem & fucatum amorem ab operibus nostris proscriptum voluit, atque omnibus actionibus nostris, quæ quodammodo holocausta sunt, quæ Deo nostro offerimus, mel assentationis eiectum. Nam vt Augustinus tradit, *Plus nocet lingua adulatoria, quam manus persecutoris.* Idque ex mente Salomonis, qui longo ante tempore in prouerbiis scripsit, *Meliora sunt vulnera diligentiæ quam scula fraudulentiæ odientis.* Exclamo igitur, & adulationem detestandam.

Leu. 12.

Enarrat. in Psal. 69.

Prov. 27.

Dauid porro rex non immerito linguam adulatoriam nouacula acutæ similem esse dicit: conqueritur enim de adulatore quodam, *Tota die iniustitiam cogitauit lingua tua, sicut nouacula acuta fecisti dolum.* Id est, quem admodum nouacula, sine vllo doloris sensu capitis capillos radit ac refecat: ita improborum lingua pendula & ad assentandum edocta, nouacula instar clanculo, virtutes omnes & merita animæ abradit. Equaniam hæc nouacula est, *Magister scimus quia verax es, & viam Dei in veritate doces.*

O adulationem infandam! Dauid adulatorum perosus dicebat, quod supra iam allegauimus, sed aliam eius expositionem afferamus, *corripiet me iustus in misericordia, & increpabit me, oleum autem peccatoris non impinguet caput meum.* Ostendere scilicet voluit, nullam principi aut reipubl. vertici maiorem accidere calamitatem posse, quam assentationem. Ipsa namque regum & principum capita rumoribus & inflationi, id est, mundi vanitatibus, propter opes & potentiam, magis obnoxia sunt, quam aliorum: optimum autem aduersus hanc inflationem remedium est reprehensio: contrarium

Adulatio noxia principibus.

Zz vero,

vero, id est, adulatio, illius pestis & ruina. Hinc bene dicebat Iulius Cæsar velle se vrsi instar curari: vrsus enim dum grauedine capitis laborat, quæ cum vexat & cruciat, algrauedine uearia obambulat, non fauos aut mel comediturus, sed vt apum aculeis compunctus, sanguinem emittat, atq; ita vetero illo & grauedine liberetur. Indicare voluit Cæsar, nihil esse aut fingi posse ad principis cerebrum medicandum melius, quam verba aculeata & sanguinem elicere valentia, nihil vero noxium magis aut damnosius quam oleum & meladulatorum.

Plinii præclara obseruatio. Aiebat item Plinius hoc inter principes reipubl. capita agere adulationem, quod oleum formicis & muscis, quod vbi hæc gustauerint, quamprimum emoriuntur: & vt liquor ille his noxius ac mortalis est, nõ secus etiam principibus adultores.

Malle se aiebant Diogenes & Antisthenes incidere in coraces quæ ἀδολαυαί, id est adultores. Et nõ immerito: corui enim & nonnisi mortuis oculos euellunt, adultores et viuos impetunt & rodunt. Hoc vitio infecti sunt Pharisæi nostri, & simulata quadam hypocrisis & assentando Christo aiunt, *scimus quia verax es.*

Adulatio noxia in concionatoribus & religiosis. Imprimis vero concionatores & verbi diuini præcones dedecere assentatio, quales haud dubie erant hi Pharisæorum discipuli, vt qui virtutum, sanctitatis, & religionis cuiusdam singularis studio se teneri iactabant. Quærit in Cantica cõmentans Gregorius Nyssenus, cur sponsus dilectæ suæ dotes & ornamenta faciei recensens, dentes potius quam labia decantet, quæ natura velut carceris custodes constituit, vt eos dẽ custodirent: & mox respondet, hoc ideo factum, quod dentes vniuerso corpori cibum mastitent, & illis verba pronuncientur: cum vero verba ab ore à dentibus bene instructo proficiuntur, egregia sunt, bene percipiuntur ac laudem merentur: at quæ non nisi è summis descendunt labris, nullo dentium adminiculo efformata, sed in aere solum procusa, ineonditum sonum edunt, & ingratam auribus cacophoniam: duo igitur verborum prolatorum genera, alia ex aere & vento constantia, atq; hæc Deo displicent velut edetula: at alia, quæ vniuersum Ecclesiæ corpus sustentant, & à quibus

peccata nostra quodammodo deuorantur, grata auribus accidunt, & dentium adminiculo efformantur. Quo mysterio denotatur, Concionatorem edentulum, & nonnisi labronem, id est, quia vitia non coarguit, improbos non castigat, sed peccantibus adulat, & blandiendo eorum animos demulcet, stolidum & ridiculum esse, atq; hæc omnia Deo displicere. Ideo namq; in Canticis dicitur, *Dentes tui sicut greges consari, quæ veniunt de lauacro, & de labiis, Labia tua sicut vitæ concinea*: è quibus eruo, veros illos prædicatores, doctores & pastores esse, quorum lingua peccata coarguit, dentes mordent, & simul ouinam vitæ innocentiam simplicitatemq; morum præferunt, & in penitentia lauacro & balneo abluunt: alios vero nonnisi lupos esse, quales profecto erant Pharisæi nostri, qui adulando & simulando in pelle ouina, aiunt quam modestissime, *Magister scimus quia verax es.*

O hypocrisis & ementita oratio! Ait Gregorius, ideo vertuisse olim Deum ne vestis à lino & lana simul contexeretur, quod in huiusmodi panno lino vt subtilius quid & tenuius, nõ appareat, sed lanæ filameta, velut densiora, emineant. Quando autem sub lanæ quodam panno, vel gauſapina spissiori, voluptas & mollietates deliteſcunt, hypocrisis est, fictum est, & parum sincerum: qualem haud dubie discipuli hi ostendunt, qui spissa quadam lacerna induti, religionem præferentes, more Pharisæico subtilem & occultam prodicionem hodie sub pallio vitæ reformatioris præferunt.

In Marci Euangelio legere est Dominum sicui maledixisse: porro nulla est arbor, quæ maiorem in cortice scabritiem atq; asperitatem præferat, quàm ficulnea, nulla porro dulcior & iucundior interius: in fructibus enim mel, in foliis lac continetur, quo mystice designatum est, illos qui austere viuere videntur, & penitentiam & rigorem exterius ostendunt, intus vero astus & artes subdolas cælant, veros hypocritas esse & fraudem machinari, qui profecto maledictionis fulmine percuti merentur, sunt enim similes his discipulis, q̄ hypocrিতে & simulare Christum laudat, dicentes. *Magister scimus quia verax es.*

Loquuntur

Cant.

IV.

Cur Christus sicut maledixerit.

Phariseo-
rum hy-
pocritis. Loquuntur quidem ore, sed non corde: diuersas agunt personas, lingua quidem dulcedinem destillat, cor autem atrocem proditorem machinatur. Non cogitat enim ea quae lingua loquitur, vt de illis merito vsurpari queat illud propheticum: *Hic populus la-
ui me honorat, cor autem eorum longe est a me.* Ecquis honor & dignitas Christo est, aequum & iustum dici, nec personarum acceptorem, sed aequali omnia lance ponderantem, veracem, concionatorem egregium, tam docte legem Dei & sancta mylteria docentem, sed quam procul distat cor? Conantur siquidem illum capere, vt deinde actionem ei dicant, & ad mortem trahant: lingua encomia depromit, & cor machinatur insidias.

*Polychron.
Job. 6.*

Interpres quidam magni nominis & authoritatis, locum illum Job: *Tigris perijt eo quod non haberet pradam*, quem alij interpretantur: *Myrmicoleon perijt*, notat, Eliphaz nomen hoc Job dedisse, vt ostenderet illum hypocritam, atque omnem vitam illius rationem & sanctitatem non nisi meram simulationem & hypocrisin esse, quod scilicet interne nulla virtus solida contineretur, sed fucata quaedam virtutis species forinsecus apparet. Notandum autem Myrmicoleonem, animal quoddam esse e formica & leone compositum. Innuere igitur vult Eliphaz, opera Jobi, quamuis exterius splendida & singularia apparerent, interius tamen nulla fuisse, nec sincera, hominum quidem iudicio leonina, sed diuino & ex rei veritate, instar formicae exigua.

*Gam. de a-
nima sacr.
scrip. lib. 3.*

Tradunt nonnulli, re ipsa se comperisse, serpentem si quis manum dexteram caerne ingerat, nullum damnum aut laesionem afferre, sed si sinistram, quamprimum cubilibus proflire. Atque huius rei hanc rationem tradunt, quod serpens virus suum ad cor transmittere gestiat, cuius in sinistra venae sunt & arteriae, vt corde saucio hominem enecet. Atque hoc modo exponere conati sunt nonnulli sententiam illam Ecclesiastici: *Cor sapientis in dextera illius, & cor stulti in sinistra illius.* Cor igitur & lingua sibi mutuo respondeant, interius & exterius inter se conueniant: verba & conceptus eidem imponantur altari, & Deo vno eodemque sacrificio offerantur.

Eccles. 10.

Atque idcirco voluit olim Deus offerri sibi ex omnibus victimis humeros & pectusculum, quorum altero opera, altero cor denotatur & intentio: atque duo haec Deo offerenda. Quo etiam trahere possumus verba illa sponsi: *Pon me vt signaculum super cor tuum, vt signaculum super brachium tuum.* Opera enim & intentiones sibi petit Deus, & offerri sibi ambo desiderat.

Mirum, quod de Julio Caesare & Elio Pertinace refert Plerius Valerianus: scilicet, victimas quas diis immolabant corde caruisse; quo prodigio perterriti sacrificuli consulere augures, & dictum fuit, sacrificium hoc nullum esse, vita carere, diisque displicere. Sed relicta Gentili hac superstitione, Christiane dico, omnia opera quae Deo offerimus, si corde careant, irrita esse & euania, & non nisi meram superstitionem.

Quare non errauit, meo iudicio, qui verum hypocrisios emblemata ac symbolum esse dixit Cynocephalon, qui lunam adoraret, & hanc epigraphen addidit: *Aliud in pectore gestat*; quod hoc animal, lunam cum adoraret, efferalcit, & rabie tumet. Talis autem reuera hypocrita est, qui Deum adorare se fingens, animum superbia, vanitate, proditio, & astu oppletum gerit. Annus ad oculum hoc in discipulis his Pharisaicis apparet, qui verbosus tantum Saluatori honorem exhibent, sed corde dolos & fraudes machinantur?

Magister scimus quia verax es, & viam Dei in veritate doces, quod vita tua inculcata sit & innocens, quod in veritate docenda sincerus, & in verbis tuis veracissimus, ne vnquam aliquis tanta veritate & fide vias Dei docuit, quanta tu edoces. Triplicem in illo veritatem dilaudant, primo vitam veritatem & sinceritatem, quia verax es: quasi dicerent, vita tua non est hypocrisis, nec fucata simulatio, sed qualis intus, talem etiam foris te exhibes. Secundo doctrinae, *Viam Dei in veritate doces.* Neque enim haereticus es, non pseudo-propheta, sed vera doces & sincera, ac purum Dei verbum. Cui veritati innixus Dominus apud Ioannem ait: *Si veritatem dico vobis, quare non creditis? Tertio iustitiae & aequitatis: Non est tibi cura de aliquo.* Ad solos Dei filios spectat, inquiunt, neminem praeferre nullas

opiniones veræ religioni repugnantes asserere, nec fucum & hypocritism in vitæ ratione præterdere. Laudem igitur meretur, qui triplicem hanc veritatem in sese continent, qui peccatoribus iustos se exhibent peccata eorum remittendo, qui doctrinam Catholicam docent concionando, quiq; ita vitam instituunt, nullum vt fucum faciant. *Magister scimus quia verax es, & viam Dei in veritate doces.* Veritatem dicitis Pharisei, quantumuis æsciat. melius loquimini quam fortasse puteris. Vere enim Christus Dominus viam Dei in veritate docuit. Docuit quidem Aristot. vias naturæ, Mahometus viam Satanæ: at solus Christus viam Dei, & quidem in veritate. Docuit eadem & Moyses, sed non nisi in figura, omnia namque in figura contingebant illis: at Dei filius in veritate. Cæteri non nisi fabulas; vnde Propheta: *Narrauerunt mihi iniqui saluationes, sed non vt lex tua.* Verum solus Messias veritatis scopum tetigit, & Zerobabelis instar veritatem dixisse inuentus est, & palmam proinde retulisse: solus ipse inter cæteros mortales. verax & verus dici meruit. De omnibus enim in genere hominibus, sine vlla proflux exceptione dixere Propheta: *Omnis homo mendax;* at de homine illo simul & Deo singulari quodam priuilegio dictum est: *scimus quia verax es, scimus, inquam, testimonio cælesti confirmati, & verbis à Patre æterno prolatis innixi: Hic est filius meus. & ceteris, in quo mihi bene complacuit,* quemque vobis vt doctorem & magistrum dedi, ipsum auarite, aures ei præbere, verbis illius auscultate, neq; enim vos decipiet, nullam vos falsitatem edocebit, nam verax est.

Scimus, inquit, è lege nostra, in hac enim legimus, Messiam non fore pseudopphetam: scimus è sacris litteris, scriptum enim est, illum qui ad redimendum Israël venturus est, lumen & solem mundi futurum. Atq; lumen veritatis est symbolum, & tenebræ mendacij. Nos vero scimus è nostra Theologia: docet illa namque Redemptorem orbis futurum Dei filium: filius autem Dei æqualis & par est Patri, & cum Patrem mendacij coarguere nemo possit, sequitur etiam filium veracem fore. Scimus deniq; è fide nostra: nã lux illa supernaturalis ostendit & do-

cet Saluatorem mundi sine vlla ignorantia & peccato futurum. Cæterum mendacium peccati soboles est, & ignorantie appendix. Quã obrem bene se Redemptor noster veritatem esse dixit: *Ego sum via, veritas & vita;* non veracem modo se esse ait, sed veritatem ipsam. Quo nomine illi adulantes Pharisei, & fucum palliantes, verbaque subdola specioso veritatis prætextu ornantes, petere præsumunt: *Et si ne consuem dare Casar, vel non?*

Id est, Dic nobis Magister, tu qui veritatem nosti, nec errare in iudicando potes, licetne census dari Casari? Anne fas est, Gentili & infideli principi sine vilo cõscientiæ scrupulo & noxa tributum pendere? hanc quæstionem ac difficultatem dissolue, & omnes nos ac patriam vniuersam singulari quadam ratione tibi deuinxeris. Plurimos hodie hypocritis hisce similes reperire est, qui confessarios & viros peritiores inter dum de casibus consulunt, sine vilo tamen prauæ consuetudinis deserendæ proposito, sed vt hac ratione de salute videantur solliciti, & sanctioris opinionem vitæ apud illos nanciscantur, & clanculo in suis sceleribus perseuerent. In quo scelestum Regem Achab imitantur, qui Michæam Prophetam consuluit, non vt bellum quod iam Dei iniussu inierat, seponeret aut relinqueret, sed q; speraret Michæam, se in suâ opinionè posse pertrahere, suorumq; nefariorum moliminum participem habere.

Consultores hos, & sanctorum consiliorum indagatores: vitiis tamè valedicere detrectantes, similes item censo Samaritis, qui quamuis Sacerdotem Leuiticæ stirpis postularent, qui Legem Dei, & sacrificandi ritum edoceret, idola tamen sua & falsarios sacrificandi ritus deserere noluerunt. Quorã hodierna die his similes reperire est, qui supplices, sed subdole confessariorum pedibus se aduoluunt, consilium petentes, firmo tamen intrinsecus concepto proposito, idolorum, id est, scelerum, auaritiæ, luxuriæ, aliorumq; sexcentorum, non deserendorum. Sed Pharisaicum hoc est, & hosce discipulos imitari, qui veritatem quoad tributi solutionem inquirunt, aliud tamen mente volunt. Iam vero videamus, quidnam responderit Dominus, quomodo consilium & difficultatem

Psal. 118.

2. Esdr. 3.

3. Reg. 11.

4. Reg. 7.

cultatem resoluere, quod in secundam con-
cionis partem referuauit; *Reddite, quae sunt Ca-
saris, Caesari; & quae sunt Dei, Deo.* ò diuinum
consilium! cui par nullum vnquam à quo-
quam mortalium datum fuit!

Euangelij
expositio. Hypocritae igitur postquam quaestionem
proposuissent. Dominus eorum nequitia per-
specta, & simulatione patefacta, petiit uti-
missima census. quod ubi accepit, rogauit:
Cuius est imago haec & superscriptio? qui con-
festim responderunt: *Caesaris.* Quare scite
concluit Christus: *Reddite ergo quae sunt Casar-
is, Caesari; & quae sunt Dei, Deo.* Hanc Euan-
gelij seriem examinemus, nostramque para-
phrasin proponamus.

V.
Valor de-
narij Ro-
mani. *Obtulerunt ei denarium.* Eiusdem valoris
apud Romanos denarius erat, cuius apud
Graecos drachma Attica, cuius hodierna die
regalis Hispanicus argenteus, vel quinq; so-
lidi, phrasi Gallica: habebat porro Caesaris
in scriptam imaginem, uti apud nos nummi
figuram regis aut principis. Ut autem mora-
liter hoc interpretet, dico mundum Casar-
em quandam esse & tyrannum, qui denarij
quoddam genus habet sua. cum imagine &
superscriptione: qui decem in se categorias
Aristotelicas complectitur, substantiam vi-
delicet, quantitatem, qualitatem, relatio-
nem, actionem, & passionem, &c. Equis ille
denarius: atque omnia haec mundi imaginē
& superscriptionem continent. De substan-
tia siquidem in Psalmis habetur, *Scriptus est*

Psal. 108. *faneras or: omnem substantiam eius.* & in Euan-
gelio: *Dissipauit omnem substantiam suam.* Et
Luc 16. in Epistolis suis Ioannes: *Qui habuerit mundi*
1. Ioan. 3. *substantiam.* In mundo reperitur & quanti-
tas, terra namque est Martha, *qua turbatur*
circa plurima: vnitas porro in caelo habebi-
tur, Porro *unum est necessarium.* Porro quan-
titas duplex est, alia continua, alia discreta,
atque in vtraque mundi imago reperitur, hic
enim laborum longitudo, arumnarum lati-
tudo, dolorum profunditas, & solanudaque
bonorum superficies.

Gen. 13. *Figurate hoc Abrahamae Patriarchae dictum*
fuit, quando ab eo Loth se suaq; segregaret:
Surge ergo & perambula terram in longitudine
& in latitudine, quia tibi datus sum eam. His
omnibus continua quaedam quantitas de-

notatur: quoad discretam & numerum et-
iam mundus exempla dabit; vnde Iob: *Homo Iob. 14.*
natus de muliere, breuis viuens tempore, repletur
multis miseriis.

Qualitas etiam, Relatio, Actio & Passio, Catego-
Vbi, Situs, Habere in mundi imagine & su-
percriptione reperiuntur, quae omnia tandem imaginē
mundo reddi debent. Qualitas enim sunt di-
uinitas, honores, dignitates, voluptates, vani-
tates. Relata sunt domini ac serui, tyranni &
plebecula, creditores ac debitores, patres &
filij. Tot mala, arumnae, incommoda, calami-
tates, inquietudines, calidum, frigidum, fa-
mes, denique mors Passiones sunt. Tot su-
dore, tot negotia, sollicitudines, corporis su-
stentatio, filiorum educatio, coniugae debi-
tum, vitae conseruatio, diuitiarum suarum
iaetantia, & status conseruatio. O actiones!
perpetuo in carcere esse: semper in conflictu
agere, semper in bello viuere, aut ipsum cer-
uicibus semper impendens habere, malis om-
nibus expositum esse, in miseriarum thea-
tro, in valle lachrymarum, in cloaca publica
& omnium malorum colluue agere, in loco
habitare, vbi nulla pax, nulla requies, nulla
securitas, vndiquaq; incommoda, mille dif-
criminibus obnoxio, vndique periuo & pa-
tenti, tam intrus quam foris, tam in agris qua
domi vexato, loco deniq; in quo certum est
vitam aliquando amittendam. Quam fune-
stum ac terribem *Vbi!* Modo decumbere ve-
speri, & mane surgere, cubare sine somno, a-
nimo negotiis turbato, cerebro operibus di-
uinis vexato, mente ab ambitione disercua-
ta, corde à prauis affectibus transuersum a-
cto, conscientia sexcentis interius aculeis
compuncta: surgere vero ad sibi, reip. mun-
do deniq; vniuerso laborandum, cubare de-
inde in lecto, corpore febribus astuanti, à
podagra diuexato, morbis oppresso, noctes
& dies clamitando, & mortem ad singula
momenta expectando, vitamque ipsam de-
testando, an non illaerabilis situs & amarus?
Habere denique tot in hoc mundo mala ac
morbos, in pedibus podagram, in capite he-
micranam, in oculis lippitudinem, anginam
in gutture, inflammationem in hepate, in
corde palpitationem, oppilationem in sple-
ne, dolores iliorum, & morbos totum corpus
diue-

diuexantes: habere in capite anxietates, curas in animo, lites domi, foris hostes, parum pecuniæ in arca, liberorum multitudinem, bellum domesticum & intestinum apud se, & apud alios inuidiam, quam miserum habere est? O categorias amaras! o denarium exigui valoris, ac ponderis!

Anima
denarius
regius est.

Ootulerunt ei denarium. Est & aliud denarij genus longe nobilius, cui Dei Opt. Max. summi illius Regis imago insculpta est, anima scilicet. Dicitur autem *denarius*, quod quinque sensus interiores, & totidem exteriores habeat, qui simul denarium numerum constituunt, vel quod post nouem angelorū ordines ipsa omnium postrema sit condita, atque ita quodammodo ipsa decimus sit: vel etiam quod decem Decalogi præceptorum obseruatione astricta sit. Sed potius quod dono vere gratuito septem Ecclesiæ Sacramenta & tres Theologicas virtutes cœlitus acceperit. O denarium vere regium, aureū, & diuinum, Dei & regis sui imagine insignitum! Ita nempe cufus est in ipso creationis opere. audiamus enim, vt de illo loquantur summi illi artifices & monetæ conlandæ præfecti, *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram*, id est, diuinam, sit talis quales nos sumus, adeo vt natura nostra exemplat sit ac prototypon, iuxta quam homo efformetur. Vel loquendo de imagine creata quæ in homine reperitur, dixere: *faciamus hominem*, ita nobis similem, vt nostra quodammodo imago sit, nostrū in mortali corpore naturam, potentiam, sapientiam, prouidentiam cæteraque essentia: nostræ attributa in terra repræsentans.

VI. Sed notandum hic est, varios interpretes Variæ opinioniones circa creationem hominis, ad Dei imaginem. *Coloss. 1.* *Heb. 1.* *Rom. 8.* *Lib. 7. c. 6.* varia, quoad hanc Dei imaginem atulisse. Putat Origenes, & alij nonnisi per hanc Dei imaginem intelligi debere filium Dei, quem Paulus ad Colossenses *Imaginem Dei inuisibilis*, & ad Hebræos: *Figuram substantiæ Patris* appellat. Et sane ipsum nomen imaginis soli inter diuinas personas filio attribuitur. Dicere volunt igitur, hominem ad filij Dei imaginem cōditum esse, innixi potissimum verbis Apostoli ad Romanos scribentis: *Deus electos prædestinauit conformes fieri imaginis filij sui.* Sed aduersatur huic opinioni Augusti-

nus, eamque in libro de SS. Trinitate acriter oppugnat.

II. Altera opinio à Glossa refertur in Catena quam edidit Lipomanus in Genesim, dicens: ab omni æternitate in sanctissimo trium harum personarum diuinarum consistorio decretum fuisse, verbum vt æternum tempore suo naturam humanam in personæ vnitate, & vnione quadam hypostatica assumeret, & ad imaginem & similitudinem humanæ naturæ, quam Dei filius suscepturus esset, primum hominem formatum fuisse. Sed refertur hæc sententia, quod nusquam è factis litteris stabiliri queat: at illæ pluribus in locis ostendant, verbum diuinum hominis similitudinem assumisile; vt illo ad Roman. 8. *Ad sit Deus filium suum in similitudinem carnis Rom. 8. peccati, & alio, formam serui accipiens, & habitum inuenit ut homo.* Philip. 2.

III. Tertia Eugubini est in Cosmopœia & Oleastri in hunc locum, qui credunt, Deum, vt hominem conderet, quo familiaris cum eodem ageret, & humano ei more loqui posset, humanam formam assumisile, atque ideo dictum esse: *Faciamus hominem ad imaginem nostram.* Sed opinio hæc tum noua est, tum inepta & penitus absurda. Cum certum sit, vti & omnes Theologi cōfiterentur, omnes, quas in veteri Testamento factas hominibus apparitiones legimus, immediate ab Angelis factas esse. Adeo vt qui in illis apparerent & loquerentur meri essent Angeli, qui diuinam maiestatem, authoritatem, voluntatem & verba repræsentarent.

Multo igitur melius cum doctif. Abulensi Quomodo dixero, hominē ad Dei imaginem factum intelligi, quod quemadmodū Deus vniuersum replet mundū, ita ab anima impleatur corpus; & vt Deus vniuerso præsidet & præest, ita anima corpori. Dico itaq; cum Basilio in Homil. 10. in Genesim. Grego. Nysseno lib. de hominis creatione, Chrysof. in hunc Genesios locū, hominem idcirco ad Dei imaginem factum dici, quod quemadmodū Deus excelsit in omnibus, & vbicūq; locorū, & in omnia dominiū obtinet, ita homo mundi eminentia, naturæ miraculum, totius vniuersi perfectio dicatur, & domini instar & regis omnium imperet, de quo scriptū est: *Omnia subiecisti ei.* *Psal. 8.*
sub

Sub pedibus eius. Non dicitur, ut hoc obiter admonēa, *subiecisti sub oculis*, ut cupiditates & desideria excludat, quæ oculi interdū accendunt; non *subiecisti sub manibus*, ut auaritiam detesteretur, quæ in manibus solet consistere. Sed *omnia subiecisti sub pedibus eius*, ut ostendat, generose & heroice omnia mundi bona deliciasq; nobis esse contemnendas.

Lib. de quant. ani. ma c. 2. Lib. de Trin.
Ad propositum possuminio reuertor, & cum Augustino assero, in hoc animam creatoris sui imaginem referre, eiusq; similitudinem exprimere quod immortalis sit & indissolubilis, & Dei instar vnica, vel; ut alibi ait, quod seipsam cognoscat, cognoscentq; Verbum quoddam intelligibile in animo producat, quod seipsum exprimit, atq; hinc nascitur amor: quod egregie declarat duas illas processiones. Eternas in diuinitate, vnâ filii in modum verbi intelligibilis, alteram Spiritus sancti adiustar amoris, & cum in homine reperitur, quidquid in Deo reperitur, & item in hominis anima, bene ergo dicimus hominem ad Dei imaginem conditū esse.

Lib. 2. de orthod. fid. cap. 12.
Adhæc cum Damasceno dico, hominem Eterno propterea similem vocari, & Dei similitudinem in anima gerere dici, quod ipsa spiritualis sit, quod libero donata arbitrio, quia per se potestatiua. Cum Faustino deinde, sextupliciter animam Deo similem dici, quod immobilis sit, leuissima, inuisibilis, incorporea, subtilis, æterna; quæ qualitates in solo Deo reperiuntur.

Authoris opinio.
Equidem deniq; post omnes, Theologicæ & Philosophicæ, dico animam denarium Euangeticum esse, regis sui & Dei imagine signatum, eique similem existere, quod homo iuxta naturæ suæ compositionem, ad primū naturæ gradum pertingat, gradum inquam Deo proprium & regium, in quo scilicet ipsa commoratur diuinitas, quod essentiam habeat ratione insignitam, voluntate liberā, & intelligentiæ capacem. Porro quatuor in rerum natura reperire est genera generica, ad quæ creata omnia referuntur. Sunt enim quædam, quæ non nisi Esse habent; qualia sunt lapides & metalla; alia etiam vitæ, ut germina, plantæ; alia quid amplius nacta sunt, morum scilicet & sensum, ut animalia;

alia deniq; plus omnibus habent, & ad summum perfectionis gradum euecta sunt, quæ intellectum, rationem, sapientiam habent, quo in gradu ipse Deus, Angeli, & homo; eo tamen discrimine, quod quamuis Deus & homo in eodem sint gradu, inæquales tamen sint, nec eiusdem prorsus conditionis: magna quippe propter hominis & Dei perfectiones inter infinita est distantia & discrimen.

Ceterum excellens ille & admirabilis naturæ intelligibilis gradus sex in se complectitur proprietates, quæ ei cōnaturales sunt, & necessario inter se coniunctæ, quæ ad vnum omnes in anima reperiuntur; prima, quod incorporea & indiuidua; deinde, quod immortalis; tertio, quod intellectu, voluntate & memoria donata; quarto, quod in omnibus actionibus libera sit, & libero ornata arbitrio; quinto, quod sapientiæ, virtutis, gratiæ, æternæque felicitatis capax; sexto, quod ceteris animalibus non modo dignitate præstet, sed absolute etiam iisdem dominetur. Homo igitur, quacunque tandem parte respicias Deo suo similis est, & denarii instar imaginem & epigraphē regis sui præfert.

Rursum hominem ad Dei imaginem factum credo, quod sicut omnia eminenter & causaliter in Deo reperiuntur, ita participatiue vicissim in homine: Esse namque commune habet cum lapidibus, viuere cum plantis, sentire cum brutis, intelligere denique cum Deo & Angelis. Quamobrem non in se scire dixit Aristoteles, animam nostram esse quodammodo omnia, tum quod intelligibili sua potentia capax sit omnia cognoscere, tum vero quod in se virtualiter & formaliter omnia contineantur. O igitur imaginem excellentem & diuinam! ô denarium magni pretii ac valoris! ô nummum cœlestē penitus & admirandum!

Lib. 3. de Anima.
Gerit hic nummus regis sui imaginem. *Dan. 2.*
Vide hic statuam regis Nabuchodonosoris ad illius similitudinem expressam, statuam quippe ille erigi iussit sibi per omnia similem, caput habentem aureum, & pedes luteos, in qua verum hominis symbolum & hieroglyphicū video, quæ Deus ad imaginē suam

Naturæ intelligibilis gradus sex in se cōtinet proprietates.

Lib. 3. de Anima.

Dan. 2.

suam

suam condidit, quo ab omnibus creaturis coleretur & adoraretur. ac caput ei dedit aureum: ecce animæ immortalitatem & rationem & intellectum; & pedes terreos; ecce mortem corporis & naturæ illius fragilitatē, at omnia ad imaginem & similitudinem creatoris expressa sunt.

Luc. 16.

Denarius hic regius quidam nummus est & infiniti pretii: est quoque forsitan drachma illa Euangelica, quam perditam euerfa domo & accensa lucerna mulier quærit donec inueniat. Cum enim homo seipsum amisisset, mulier illa cælestis, sapiētia inquam æterna, amoris sui facem accendit, quadrata mutauit rotundis omniaque loco mouit, vt hanc quæreret. Vnde colligere est infiniti illam pretii fuisse, cum tantam in quærendo diligentiam adhibere opus fuerit. Sed inspiciamus imaginem illius, quam & Christus inspicit, & petit à discipulis & legatis, *Cuius est hac imago?*

Tria imaginis genera in sacris literis

Gen. 2.

Sap. 2.

Ierem. 2.

Apoc. 13. 14.

Triplicem in sacris litteris imaginem notari vtiles sunt & commodum afferunt, tertia nocet & obest, de prima in Genesi, & sapientia scriptum est; de secunda in Ieremia, *Qui traduxit nos per desertum, per terram habitabilem & inuiam, per terram sitis & imaginem mortis* De tertia in Apocalyp. *vt faciant imaginem bestia, qua habet plagam gladii.* Et capite sequenti, *si quis adorauerit bestiam, & acceperit characterem in fronte sua aut in manu sua.* Primam condidit Deus, secundam peccatum inuexit, in tertiā diabolus eam nequiter conuertit. Prima est supernaturalis, secunda naturæ illius conformis, tertia contra naturam. Prima cœlo debetur; secunda vermibus addicta est; tertia ad tartaros deturbatur. Prima Dei filium constituit, altera bestiarum socium, tertia dæmonibus similem. Heu quæ imagines, quæ ectypa? ecquod inter illa discrimen?

Imago Dei hominem nobilitat.

Dei imago hominem nobilitat, magnumque ei honorem adfert; nam vt Ioseph, quod regis annulos, sigilla, insigniaque gestaret, ab Ægyptiis honoribus affectus fuit; ita homo Dei sui imaginem & insignia gestans timeretur, & honoratur ab omni mundi creaturis.

At mortis imago hominem humiliat, mūdi ei contemptum ingerit, eiq; suggerit, suæ conditionis mortalis vt recorderetur. Hinc Ægyptii in epulis publicis cranium circumferre vtut ferculum solebant, vt omnes oculis in ipsum coniectis, fragilitatis & conditionis suæ mortalis reminiscerentur, nec ita delictis & voluptatibus transtuerim abriperentur suæ vt mortis obliuiscerentur. Laudabilis profecto consuetudo, vt & mortis memoria utilis. Tales tibi imagines depinge superbe, talia ob oculos habe exemplaria & sane, mortem si diligenter respexeris & attende- ris, nunquam superbies.

At imago diaboli, horribilis quædam & tetra figura est, ectypum terribile, damnationis sigillum, & iter ad tartaros: est imago bestia illius Apocalypseo, septicipitis & decem armata cornibus, quæ omnes, characteres tuo insignitos deuorauit & destruxit. *O tristes imagines! atque infelices illos, qui eadem gestant! Quotnam autem hodie inter Christianos reperire est, qui amissa Dei imagine, diaboli circumferunt & è templo spiritus sancti, quod est cor, diabolis synagogam constituunt. Sed euertendæ & eradendæ sunt eiusmodi imagines.*

Athala regina cum interfecta esset, & pax Deum inter & populū coaluisset, dicitur vniuersus populus sanum Baal ingressus, eiusque aras euertisse, & imagines eius conculcatas comminuisse. Allegorice diceadum, animam peccatis inquinaram profanum Baalis templum esse; aram, ipsum cor; peccata vero, imagines ibidem erectas, sed comminuendæ illæ sunt & conterendæ. Carne igitur semel emortua & concupiscentia seminis illa regii iugulatrice extincta, & per penitentiam fœdere cum Deo inito, animam suam inspiciens, tibi ipsi dicitur. *Cuius est hac imago?*

Duplex in te imago est Christiane, vna iā inde ab exordio creationis tuæ, de qua dictum est, *Faciamus hominē ad imaginē & similitudinem nostram;* altera ab ipso baptismo, in quo Character animæ imprimitur, vt hinc scilicet appareat, Dei te totum esse & ad illum spectare. Pictor aliquis cum elegantem imaginem pinxit, quo nomen suum ad posteros

Imago diaboli. Apoc. 11.

4. Reg. 2.

Gen. 1.

Duplex in

hominem

Gen. 1.

in Deum

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

posteris transmissum immortale reddat, nomen suum & symbolum supponere solet: quin & inter sculptores vsus iam & mos obtinuit vt statuarum pedi & basi nomen suum inscribant, *talis est talis faciebat*. Magnus ille totius vniuersi pictor & opifex, qui tot præclara opera in rerum natura condidit, postquam hominem creasset, velut omnium operum suorum primum & excellentissimum, & omnibus patefacere hominibus vellet, esse se tam elegantis operis auctorem & inuentorem, nomen, imaginem, & insignia sua illi insculpsit. atque vt sciamus ipsum esse tanti operis auctorem, sæpenumero à nobis petit, *Cuius est hæc imago?*

Confiderationes circa omnes vitæ status.

Ecclesiastice & sacerdos cum albis te circumdatum ornamentis contemplaris, ornamentis sacerdotalibus indutum, rocheto, superpelliceo: quibus te insignibus, coloribus, qua imagine credis ornatum? Dei profecto, cui te obligatum esse omnia hæc demonstrant. Tu autem religiose, monasteriorum incolæ, cœnobiorum ciuis, solitudinis inquilinæ, cum vestem illam monachalem defers, capitium, cucullum, & scapulare: cuius te imaginem gerere credis? Dei crede, non mundi, nam qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt. Redde igitur quæ sunt Cæsaris, Cæsari: & quæ Dei sunt, Deo redde illi vitam quam professus es, vota illa, quibus te astrinxisti, humilitatis, paupertatis, castitatis & obedientiæ.

Lib. 3. c. 5.

Cn. Scipio, vt Valerius refert, Magni Africani filius à paterna virtute, & bellica gloria degenerans annulum gestare solebat, in quo Africani caput sculptum erat: hic igitur Præturæ petitor cum candidam togam turpitudinis maculis obsolefactam in campum delulisset, pene repulsam passus est. Sed cum tamen deinde eam propinqui ab eo pollui animaduertent, id egerunt, ne aut sellam ponere aut ius dicere auderet.

Insper è manu eius annulum, quem diximus, patris sui imagine insignitum, detraxerunt, quam & moru turpitudine & vitæ sordibus dedecorabat. Heu, magni haud dubie omnes Christianam nobilitatem facimus, iactamus nos, quod filii Dei simus, eiusque imaginem animæ insculptam geramus: sed

Tom. 2. Pars 2. Estina.

quid emolumentum imago hæc afferet, cum prauis eam operibus inquinemus: cum vitæ & morum dedecore nomen hoc commaculemus. Quoniam pro dolor sunt, quibus eadē auferri & adimi deberet, quod eadem se indignos præstent: quos comminationem illam propheticam metuere par esset dicentem, *Ad nihilum rediges imaginem ipsorum*, & Paulinam *Psal. 72.* illam exhortationem animo imprimere, *Si. 1. Cor. 12.* *cut portauimus imaginem terreni portemus & cœlestis.*

Atq; hæc forsitan est ratio, cur Romanorū *Pier. lib. 4.* filii loco torquium & moniliū bullas è collo adolescentiæ tempore suspensas gestarent: bullas inq; cordis imaginē præferentes, quibus parentum insculpta erat imago, vt hæc conspecta patem gloriam æmularentur.

Ita Deus, magnus ille & æternus pater, voluit, iam inde à natiuitate, non è collo suspensam sed in esse nostro & essentia, affixam diuinitatis suæ imaginem gestari: sed nos eandem destruimus, delemus, corrumpimus & vitiorum fuligine denigramus.

Isaias populo suo pudorem incussurus ait, *Isai. 51.* *Attendite ad Abraham patrem vestrum, & ad Saram qua vos peperit.* Id est, cum tantopere vos effertis, quod patrem habeatis Abraham, & Saram matrem, & illorum imaginem fronti vestræ insculptam velut legitimi filii gestetis, efficit, vt iis, & virtutibus & moribus & honestis probisq; actionibus similes reddamini. Eodē argumento vsus est Christus, cum Iudæos genus suum & progeniem iactantes, coarguit dicens: *Si filii Abrahæ estis, Ioan. 8.* *opera Abrahæ facite:* quasi diceret, nihil est, filios parentum imagines fronte præferre, nisi & illorum merita, virtutes & heroica facta imitentur. Equum scilicet filios patrum æmulatores existere: quid enim mihi profuerit patrem habuisse sanctissimum, si ipse diabolo sim nequior?

Quo loco in Canticis legimus, *Muranulas Filii patris aureas faci: mus tibi vermiculatas argenti:* in Hebræo legitur, *Imagines masculinas faciemus tibi cum stigmatibus argenteis* Id est, seruaui tibi tentur. sponsa, pretiosum quoddam monile inaurium tuarum ornamentum, muranulas scilicet aureas, atque illas non aquilarum, cordium, manuum, sed imaguncularum masculina-

Aaa ruæ

num figuras exprimentes, & eas argento vermicularas. Sensus est, iam nō amplius, vt soles, nūdi negotiis intentas & profanas voluptates consecreris, ita namque aures tuas renouabo, vt aliud nihil in posterum auditura sis, quam sanctos illos Patriarchas & reges, vt audiendo vitam imiteris & merita. Vel aliter, cum aliarum more mulierum mundi & bestiarum imagines gestare soleas, efficiam vt post hac veras virorum imagines gestes, vt in corde muliebri cor geras muliebri, vt non delicate & molliter viuas mulieris instar, sed virtutibus virili quodam robore & mascula constantia, viri instar, vitam adornes.

Ezech. 7. **Cuius est hac imago?** Ezechiel Propheta Israel excidium & exterminium prædicens, & cladem comminans mulierum taxat potissimum dissolutiones, quod scilicet ex monilib. & torquibus luxu quodam inaudito & peregrino, lasciuas, lubricas & abominandas fecerint imagines, *Et ornamenta monilium suorum in superbiam posuerunt, & imagines abominatium, suarum & simulacrorum fecerunt ex eo.* Sensus litteralis est, Tantum abest, vt mulieres aurum suum templo obtulerint, ex quo imagines sacræ conflarentur, vt alias quasdam lasciuas ex eodem efformarit. Allegoricus vero denotat, deplorandum esse tor homines reperiri qui obrizum illud & purum diuinæ imaginis, quæ illis innata & agnata est, quæque illis non medioere adfert ornamentum, aurū in bestiales, diabolicas & abominandas imagines, id est, peccata, cōuertunt. De quibus merito dici queat Apostolorum illud, sed non sine lachrymis, *Et mutauerunt gloriam incorruptibilis Dei, in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, & voluerunt & quadrupedum, & serpentum.* Sed Deus bone, **cuius est hac imago?**

2 Reg. 5. In fano. Philisthæorum, Dagonis & veri Idolum Dei imago, id est, arca fœderis pariter confusa. Dagon de stercore nō potuit, quo denotatur, in cordis noiectum ab stri arca, in qua iam deinde ab initio Dei arca fœderis imago collocata fuit, idoli, mundi & Satanæ, imaginem, id est, vitia & peccata collocari non debere: nam vna non fert alteram, quarum vnā si adoraueris, alteram adorare nō poteris.

Eze. h. 8. Deus Ezechieli ostendere, cum vellet ab-

ominandam Israelitarum & præsertim sacerdotum, idololatricam, Ierusalymam illū deduxit, abominaciones pessimas, vt aiebat, ostensus: murum templi illū perfringere iussit, & facto hiatu introspicere: quam obrem Propheta ait. *Et ingressus vidi, & ecce omnia similitudo reptilium, & animalium, abominatio, & vniuersa idola domus Israel depicta erant in parietibus, in circuitu, per totum.* Mirum profecto, in loco adeo sancto, in quo antea, vbique per omnes parietes apparuerat imago Dei, iam nullam omnino apparere, sed abominandas bestiarum, & animalium, & idolorum imagines conspici. O arcana mysteria! Qui maiores etiam deteriores abominaciones conspiciat voluerit, cor suum aperiat, animam templi inspiciat, & si modo oculos aperuerit, & rationem intenderit, nil nisi idola, vitia, abominaciones in eodem conspiciet, & vbi sola Dei viui imago conspici deberet, quæ nimirum iam inde ab initio, ibidem erecta fuit, illic non nisi bestiarum, prauorum affectuum, desideriorum, sensualitatum, vanitatum, idololatricæ simulacra apparent.

Cuius est hac imago? Non ait, **Cuius sunt imagines?** Nam nō nisi vnum credimus Deum esse, cuius imaginem gerimus: non nisi vnā habemus fidem, quæ etiam vnica esse docet Ecclesiam, non nisi vnum agnoscimus regem, vt & solem, sidera.

Cuius est hac imago? Magnus ille & æternus pictor non nisi duas vnquam efformauit imagines, sed adeo elegantes, scitas, & admirabiles, nihil vt ad perfectionem illarum requiratur. Prima est, filius ipsius vnigenitus, Verbum illud æternum, quam egregia porro hæc imago est, quam diuina tabella! de qua Apostolus ait. *Imago Dei inuisibilis, & alibi, Et Rom. 1.* *figura substantia Patris.* Altera ipse homo est, de qua Gen. 1. *Fecimus hominem ad imaginem & similitudinem nostram.* Ipsa quidem cōpendium & quodammodo Epitome est magnæ illius tabula, quæ mundus, at imago adeo scita & elegans, vt ipsum etiam cœlum eadem gaudeat, & magnus ille Deus semper illā ob oculos habere desideret: quæ ipsi venerantur Angeli, horrent demones, & creaturæ in mundi huius templo honorant: imago denique, in qua cœlestis ille Apelles omnia viuorum

rum colorum lumina adhibuit & ornamenta, ipsum esse lapidum, viuere plantarum, sentire bestiarum, intelligere Angelorum.

Cuius igitur hac imago est?

Hominis Ex primo imaginis intuitu, prototypum notitia ad quamprimum agnoscut artifices: ita quoque Dei notitia ex primo hominis aspectu quamprimum patriam nos ter, Deum illius prototypum & exemplar esse: & quamuis cetera etiam creaturae ad Conditoris cognitionem pertrahant & alliciant, solius tamen hominis contemplatio & attentior consideratio, qui ad imaginem diuinam illius essentiae expressus est, in primis & praeter ceteris ad Dei essentiam cognoscendam inducit. Atque hinc crediderim Deum, cum mundo se vellet patefacere, hominis semper forma apparuisse. In Daniele quippe legere

Dan. 16.

Apoc. 1.

Ioan. 14.

Lib. 4. de
dogmat.
characte-
ribus.

est: *Ecce vir vnus vestitus lineis, & renes eius accincti auro obrixi;* Et Apoc. 1. *Et in medio septem candelabrorum aureorum similem filio hominis vestitum videre, & praecinctum mamillas zona aurea.* Ideo bene olim Dominus Philippo dixit: *Philippe qui videt me, videt & patrem meum.* Id est, non modo in qualitate diuina, verum etiam humana, ut modo sum, patrem aeternum represento, & me qui videt, patrem meum videt, nam in quantum Deus & in quantum homo, illius imaginem represento.

Cuius est hac imago? Magnus ille Athanasius, komil. de S. Patribus & Prophetis, referente Francisc. Turriano, ex hoc loco colligit colendas & honorandas esse imagines: non enim reprehendit Christus Phariseos, nec Iudaeos carpebat, quod Caesaris imaginem efformarent, qui tamen lege vetabantur aliquas imagines exprimere vel sculpere: imo e contra volebat, Caesarem hanc imaginem obseruari, eique tributum persolui, cuius imaginem, Caesaris intuitu colebant, eademque ratione edocebat, Deo reddenda esse, quae Dei sunt. Vnde sequitur, quod quemadmodum honor imaginis Caesaris in Caesarem redundat, quae in illius effigie colimus: ita honor & cultus imaginis Iesu Christi, est honor Christi, & honor sanctorum imaginibus impensus, in sanctos etiam redundat: porro sanctorum honor, honor & gloria Dei est, quem in sanctis honoramus ac veneramur: iuxta sententiam illam Psalmo. *Mirabilis (& honorabilis) Deus*

in Sanctis suis, adeo ut honor & cultus imaginum sanctorum, honor sit Dei, atque ideo huic ei reddere par est, iuxta Euangelium: *Reddite, quae sunt Caesaris, Caesari: & quae sunt Dei, Deo.*

Ecce honorem & obedientiam, quae debetur regibus. Duo, inquit Apostolorum caput, in mundo & regnis necessaria, Deum timere & regem honore afficere, *Deum time, regem 1. Pet. 2. honorifica.* Quod variis exemplis e sacra Scriptura depromptis demonstrare poterimus. Christus enim Saluator Caesari obediuit, S. Petrus Neroni, Ioseph Pharaoni, Daniel Nabuchodonosori, quin & Regi Sedechiae virtio vertitur, quod fidem datam regi Babyloniorum non seruasset, & conditiones foederis, quibus se tributum illi persolutorum sponderat, fregisset. Quin & Deus obedientiam quae Nabuchodonosori debebatur, commendans minando dicebat, apud Ieremiam: *Gen. Ierem. 5. autem & regnum, quod non seruiert Nabuchodonosor regi Babylonis, & quicumque non curauerit collum sub iugo regis Babylonis, in gladio & in fame, & in peste visitabo super gentem illam.* Ecce & nouum quoddam praecipuum in Euangelio: *Reddite, quae sunt Caesaris, Caesari.*

Non dicit omnia ut Caesari reddamus, sed Non vult ea tantum quae Caesaris sunt, alia quippe sunt Deus sibi Dei, alia mundi negotia: alia debentur principati, alia diuinitati: nam

Diuisum imperium cum loue Caesar habet.

Non vult etiam Deus sibi dari omnia, nostrum ipsorum ut tortores simus, de mundo nihil ut solliciti simus, non vult corporis nullam haberi rationem, non ita in illud nos seruire vult, ut respirare nequeat, sed tantum ut rationi ipsum, & sensus, & omnia quae ad illius dominium spectant subiiciamus, quo traheamus historiam illant de Gabaonitis, quae in Ios. 9. describitur.

Israëlitae postquam urbem Iericho expugnassent & expilassent, fama increbuerat per vniuersam terram Chanaan, omnes vrbes simili fore clade afficiendas. Gabaonitae, qui contermini & confines erant, quo se à clade hac in excidio tuerentur, fatuum inierte consilium: destinarunt se ad Iosue ducem populi, totius regni nomine legatos, qui pacem cum illo inirent: cum autem perspectum haberent, non tam benigne se admittendos, nec tam

facile pacem impetraturos, si regionem vnde venissent patefecissent, sinxerunt se è lóginquis regionibus, audito Iosue nomine, & lulentis populi victoriis excitatos, ad amicitiam & societatem illorum expetendam venire. Quo actu prætenso, pacem quam quærebant, inuenerunt, quæ vtrinque Sacramento stabilita fuit. At cum Iosue deinde illorum versutiam & dolum intellexisset, qui nimirum haud procul à Iericho commorarentur, coacto concilio deliberavit, num amicitia iura infringere, fœdus initum dissoluere, & sine vlla clementiæ spe fas esset interficere. Tandem communi consensu decretum est, ob iuramentum eorū vt vitæ parceretur, sed in captiuitatem, ob dolum & astum abriperentur. Atque ideo in castris instar lixarum & calorum per ordines distributi sunt, vt vilia obirent officia, & velut mancipia seruirent.

Gabaonitæ hi figura erant sensuū nostrorum exteriorū, auditus, visus & gustus, &c. denotabant etiam veterem illum hominem qui in nobis est, sensualitatē, inquam, & appetitum, morosum, tetricum vetulū, & peruersum, qui semper bellum gerit aduersus Iosue, spiritum, inquam, & nouum illū hominem, in quantum Deo seruire desiderat, & proprio motu inimicos suos Chananæos diabolos inquam, eorumque socios debellare fatagit & euertere. Contingit autem sæpius, ipsos sensus, Gabaonitarum instar, meruētes ne sibi bellum indicatur, cum inimici dicantur, & illo ipsos nomine Christi⁹ apud S. Mattheum donari (*inimici hominis domestici eius.*) Pacem à Iosue, nouo, inquam, homine, exposcere, & hanc vt obtineant, dolos adhibere, & fingere se alienigenas, nullumque cum Chananæis habere commercium, testari quoque non esse se spiritus inimicos, negare se diabolos, nec eorum consuetudine delectari. Ita se rem habere homo simplex credit: sed mox vt astum eorum detegit, & aduertit, quamuis Chananæi non sint, esse tamen Gabaonitas, quamuis, inquam, non sint diaboli, in eorum tamen territorio commorari, quod eorum socij & coniurati sint, & hominum non secus atque illi perniciem moliantur. Iosue igitur hoc actu cognito, eosque veros hostes esse videns, vitam illis ob affinita-

tem & coniunctionem, qui inter se non nisi vnum sunt, auferre non debet, sed vt seruos illos & mancipia habere, suis illos legibus subiiciens, eorum tamen opera vtens, & necessaria illis suppeditans, vestitum scilicet ac victum, non autem interficiens vel crudelitatem sauitiamque iis aliquam ostendens, aut nimia austeritate emacerans: semper igitur illos tueatur, & seruatorum instar habeat, atque hoc est reddere quæ sunt Cæsaris, Cæsari: & quæ sunt Dei, Deo.

Eia igitur, Auditores, quoniam ad finem iam peruenimus, reddite Cæsari, quæ Cæsaris sunt, reddite obedientiam Principi quæ illi debetur, reddite tributa mundo quæ illius sunt, reddite corpori curam & sollicitudinē, quam exigit, & reddere par est. Sed reddite simul Deo quæ Dei sunt, quid enim habemus, quod à Deo profectum non sit? *Quid habes,* ait Apostolus, *quod non accepisti?* Testatur id ipsum & Dauid Rex, & omnem templi materiam quam parauerat, & omne aurum quod coaceruarat, recensens ait. *Tua Domine sunt omnia, & quæ de manu tua accepimus, hæc dedimus tibi.* Idem ipsum hodie hic repeto, sed allegorice, omnia scilicet quæ ad ædificium templi spiritualis conferimus, à Deo descendere, viuacitatē spiritus, corporis vires, voluntatis actus. Omnis denique natura nostra à Deo est, Dei est & Deo reddenda, atque hoc est axioma Euangelium seruare: *Reddite, quæ sunt Cæsari, Cæsari: & quæ sunt Dei, Deo.*

Est hoc autem æquissimum Domine, lex, fides, & natura id ipsum docent, lumine naturæ, Sacræ Scripturæ testimonijs, & rationibus varijs tenemus, Cæsari honorem, cultum, obsequium, tributa, & obedientiam debere, tibi quoque quod tuum est, cor, inquam, animam, intellectum, & quicquid in homine excellens est & eminens. Anima siquidem tua est, quod tuam præferat imaginem, illa namque denarius aureus tua signatus imagine & insignibus, tuamque ostendens superscriptionem, quique tibi reddi debet. At si nescio quo Fato regia hæc imago peccatis obscuratur, gratiam concede, vt per pœnitentiam ac veram contritionem eandem resculpamus, quæ vera nummi huius restaurandis ratio est. Præsta præterea, vt hæc anima nostra tua signata

gnata figura, tandem aliquando ipsum prototypon suum, quod tu ipse es regnans in sempiterna beatitudine, videre mereatur, ad quam perducatur nos Pater, & Filius, & Spiritus sanctus. Amen.

DOMINICA XXIII. POST
PENTECOSTEN.

Partitio.

- I. De Tribulationibus.
- II. De adorante & afflicto lairo.
- III. De filia defuncta.
- IV. De lairi domo, eiusq; tumultu.
- V. De Hamorrhoiſſa prodeunte in publicum.
- VI. De sumptu & duratione morbi.

Ecce Princeps vnus accessit, & adorauit eum, dicens: Domine, filia mea modo defuncta est: sed veni, impone manum tuam super eam, & viuat. Matth. 9. Luc. 8.

FIGVRA.

Malach. 4. Malachias Propheta de Messia in mundum aduentu sermonem instituens ait, iis qui sanctum Dei nomen formidaturi sunt, solem iustitiae oriturum, qui salutem & sanitatem in pennis suis allaturus sit. Euangelium hodiernum duo refert miracula, quae Christus patrauit, verbis illis Prophetis ad amulum respondentia, & per omnia similia. Solem iustitiae oriturum praenuntiauit, atq; hic ipsa Saluatoris natiuitas exprimitur, deinde sanitatem in penis suis habiturum. Pennae vestimenta sunt auium: pennae quoque aquilae illius caelestis sunt vestimenta Christi, quibus sanitas adhaereſcit, quod hodie re ipsa ad oculos demonstrauit, cum mulier sanguinis fluxu patiens, tacta vestimenti illius fimbria, quam primū sanitati restituitur. Dicere autem solem sanitatem in pennis habiturum, tantundem est ac si dicas, Christum solo tactu vestis morbos depulsurū. Longiorem hac de re sermonem instituam, modo Spiritus S. coeptra secundet, & Deipara precibus suis solitis felix auspiciū spon-

deat. Quamobrem vnitis animis eandem in genua prouoluti salutemus cum Angelo, dicentes:

AVE MARIA.

Pius ille ac religiosus Bernardus tribulationum à Deo immisſarum emolumenta ac-curatius examinans, & vtilitates quas adferunt recensens dicere solebat, quomodo stella in nocte lucent, in die latent: sic vera virtus, quae saepe in prosperis non apparet, in aduersis eminet. Nec aberrauit profecto à scopo: nam luculentis verbis illius testis accedet ærumnosus ac miser Iob: nam ipsum animi robor & constantia, patientia, & sexcentae aliae virtutes, quae delituerant, dum prospero ridebat fortuna vultu, omniaque ad votum ei affuebant, in tenebris perpetuo permansissent, si nox & caligo afflictionum aduersitarumque non apparuisset. Opinioni nostrae suffragatus August. ait: In fornace ardet palea, & purgatur aurum, illa in cinerem vertitur, & illud sordibus excuritur: fornax mundus: aurum iusti, ignis tribulatio, artifex Deus. Ipsum & alio loco, sed aliis verbis habet: Sicut sub eodem igne aurum rutilat, & palea fumat, & sub eadem tribulatione stipula comminuntur, & frumenta purgantur: ita vna tribulatio irruens bonos probat, purgat & eligit, malos reprobat, exterminat & annihilat. O igitur sanctae afflictiones! Sed earūdem vtilitates & commoda audire vultis? Varia recenset August. dicens: Flagellum interius & exterius glorificat, peccatorem compellit nolentem, erudit ignorantem, custodit currentem, protegit infirmantem, excitat torpentem, humiliat superbientem, purgat poenitentem, coronat innocentem, inuincit ad mortem semper viuentem. O admirabiles vtilitates!

Equidem post Patres illos dixerō tribulationem esse donum quoddam caeleste Pharmaceuticum salutare, quod Deus vt medicus vsurpat, & quo nos vt ægri curamur. Has scilicet Pharmaci aut catapotij instar Deus ad sanitatem spiritus, non vero ad damnationem animae, nobis praescribit. Cum in medici & Chirurghi manus incidisti, quando ferrum subeundum est, cauteria inurēda, incisiones faciendae, sanguis minuendus, clamas, vociferaris, & cruciaris: Medicus tamen nequidquam permouetur, sed de salute tua ac vita